

Ю.Ю. Дем'янчук Розвиток образотворчих здібностей у юнацькому віці: результати ідеографічного дослідження // Матеріали III Міжрегіонального семінару з впровадження програми ціннісної підтримки розвитку здібностей та обдарованості «Три кроки». – Житомир, 2010. – С.30-32.

РОЗВИТОК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ: РЕЗУЛЬТАТИ ІДЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

*Ю.Ю. Дем'янчук
асистент кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Розвиток творчих здібностей у підлітковому віці, на думку О.Л.Музики, зумовлений виключно в системі референтних стосунків, які є важливими в плані особистісного розвитку, вдосконалення та можливості отримати бажане поцінування результатів діяльності. Що стосується юнацького віку, то на цьому етапі пріоритетом розвитку здібностей стає розвиток особистісних якостей(в контексті професійної діяльності), як надситуативних утворень, що дозволяють швидко адаптуватись до життєвих змін, при цьому зберегти власну унікальність [2].

З метою дослідження особливостей розвитку та рефлексії образотворчих здібностей у юнацькому віці було використано методика вивчення динаміки здібностей (О.Л.Музика) [1]. Дослідження проводилось з 18-річним оригамістом, випускником ПТУ, за стандартною процедурою у формі індивідуальної бесіди (встановлення контакту з досліджуваним та перехід до роботи над дослідницьким бланком). Аналіз результатів здійснювався за чотирма основними підструктурами рефлексії: діяльним, операційно-когнітивним, референтним та особистісно-ціннісним компонентами.

30

Рефлексія діяльносного компоненту у структурі здібностей. Досліджуваний виділив дев'ять основних діяльностей. Окрім навчальних («уміння навчатися», «сприймання нової інформації») та побутових («ремонт комп'ютерної техніки») вмінь досліджуваний виокремив спеціальні-оригамні («Вміння працювати з різним за текстурою папером», «Вміння працювати з різними техніками геометричних проєкцій», «Вміння володіти базовими формами (квадрат, двері, будинок, трикутник, млинець, повітряний змій, водяний метелик)» та ін.) та спеціальні-кулінарні («вміння робити кондитерські вироби» та ін.) вміння та діяльності не обхідні для успішного володіння техніками оригамі. Всі діяльності виділені досліджуваним були оцінені достатньо високими балами: рівень важливості сягає близько 9.1 бала, а рівень розвитку - 7,6 бала –«досконалості не має меж».

Що стосується вмінь та діяльностей, які виділяються як бажані, то вони здебільшого пов'язані з творчою діяльністю (оригамі та кулінарією), що спрямовані на її вдосконалення («схематичне представлення об'єкту», «вміння читати та розуміти схеми»; «вміння робити складні фігури з тіста та крему») та підвищення рівня та якості виконуваної діяльності.

Рефлексія операційно-когнітивного компоненту у структурі здібностей. Другий компонент рефлексії здібностей показав достатній рівень усвідомлення досліджуваним-оригамістом виділених вище діяльностей (ступінь розвитку рівний 7,4). Окреслені дії та операції є структурними до виділених спеціальних-оригамних умінь, що дозволяють попередньо «мислиннево розкласти об'єкт», опрацювати елементи («зосередження на виробі», «дедуктивне мислення», «володіння спеціальними умовними знаками» та ін.) і відобразити у загальній структурі («індуктивне мислення», «дрібна моторика»). Увага звертається на операції які є достатньо важливими для виконавської діяльності, але потребують практичного досвіду для успішнішого їх використання – «вираховування кута загибу», «сила натиску».

Рефлексія референтного компоненту у структурі здібностей. Серед референтних осіб досліджуваний виділяє в першу чергу себе, а потім педагогів (педагог з оригамі, викладачі та майстри-кулінари), друзів та батьків. Цікаво, що пріоритетною оцінкою результатів оригамної діяльності виступає оцінка самого досліджуваного, що в свою чергу свідчить про високий рівень рефлексії образотворчих здібностей. Щодо таких категорій як «друзі» та «батьки», то важливість їх думки оцінюють на середньому рівні (в межах 6-8 балів), на відміну від категорії «педагоги», які отримали досить високі оцінки (9 балів). Це може бути зумовлено рівнем компетенції останніх в професійних діяльностях (оригамі та кулінарія).

Рефлексія особистісно-ціннісного компоненту у структурі здібностей. Досліджуваний достатньо легко визначає особистісні якості які є необхідними та цінними у досягненні успіху в оригамній діяльності. Це такі якості як «наполелівість», «терпіння», «посидючість», «чутливість». Бажаними є навіть «педантичність» та «застряглість» (досліджуваним оцінюється як негативні якості), які є досить важливими зважаючи на специфіку діяльності, що вимагає максимального зосередження на об'єкті, рухах кисті та пальців. Серед негативних характеристик, які ускладнюють процес удосконалення практичних навичок є «емоційна нестійкість» та деякою мірою «енергійність». Ці якості

дезорганізують та прискорюють процес, що в свою чергу негативно впливає на кінцевий результат діяльності.

Отже, без сумніву основою розвитку здібностей та обдарованості у юнацькому віці є рефлексія базових діяльнісних, операційно-когнітивних, особистісно-ціннісних та референтних компонентів професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Музика О.Л. Рефлексія та динаміка розвитку здібностей: підходи до побудови методики дослідження / Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – С. 50-54.
2. Музика О.Л. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості. Збірник

наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. В.О.Моляко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2007. – Т.12, вип. 2. – С.142-148.